

balistik füze savunma sistemi olan Bölge Yüksek İrtifa Hava Savunma Sisteminin (*Terminal High Altitude Area Defense/THAAD*) Güney Kore'ye konuşlandırılması, Çin-Güney Kore ilişkilerinde gerilim yaratmıştır. Her ne kadar Güney Kore THAAD'ı Kuzey Kore'den gelecek potansiyel saldırılardan korunmak için konuşlandırılmasını istediğini söylemiş olsa da Çin, THAAD'ın Çin'in bazı bölgelerini de etkisi altına aldığı ve Çin'in nükleer caydırıcılığını zayıflattığını iddia etmiştir. Başkan Xi ve Çin askeri yetkilileri ABD'nin THAAD'ı konuşlandırmasını, Çin'in yükselişine karşı kendilerine uygulanan bir çevreleme politikası olarak algılamışlardır. Çin'in THAAD konuşlandırmasına tepkisi, Güney Kore'nin güvenlik garantörü ABD ve en büyük ticaret ortağı ve en güçlü komşusu olan Çin ile ilişkilerini dengede tutma konusundaki zorluğunu göstermektedir (USCC 2017 Annual Report).

THAAD'ın konuşlandırılmasına karşı Çin, resmi olarak Güney Kore'ye yaptırım uygulama kararı almasa da gayri resmi ekonomik yaptırımlar uygulamaya başlamıştır. THAAD için yer tahsis ettiği gerekçesiyle Güney Koreli Lotte firmasının Çin'de bulunan 99 mağazasından 87'si denetime tabi tutularak kapatılmıştır. Lotte CEO'su "Devletin kararına karşı gelemezdik" diye kendini savunsa da Çin geri adım atmamıştır (Mullen ve Hancocks 2017). Nitekim Kore'nin en büyük perakendecisi olan Lotte 2022 yılında Çin'den çekilme kararı almıştır (Heung-Kyu Kim 2022). Güney Kore, iki süper güce büyük ölçüde ihracat yapması nedeniyle ticaret savaşından en ciddi şekilde etkilenen ülkelerden biri olmuştur.

Ticaret savaşı ve buna bağlı yaptırımların gündeme geldiği 2018 yılında, Güney Kore'nin ABD ve Çin'e yaptığı ihracat, toplam ihracatının sırasıyla yüzde 26,8'ini ve yüzde 12,1'ini oluşturmaktaydı (Min-hee 2019). Diplomatik misillemeler olarak görülebilecek hamlelerin yanı sıra, ekonomik verilere bakılarak yapılan modellemeler ve projeksiyonlar da Güney Kore'nin ABD-Çin ticaret savaşından olumsuz etkilenmekte olduğunu göstermektedir. Küresel tedarik zinciri içerisinde Güney Kore'nin Çin ile olan bağlarının çok daha fazla olduğu görülmektedir. Çin-ABD ticaret anlaşmazlıkları, Çin'in gelirinde ABD'ye kıyasla nispeten daha büyük bir kayıp yarattığından ve Güney Kore ekonomisi Çin'e daha fazla bağımlı olduğundan, Güney Kore'nin Çin'e yaptığı ihracattan ABD'ye göre daha olumsuz etkilenmesi muhtemeldir (Jung 2017). Shuquan ve Ju'nun Çin ve ABD'nin GSYİH'sinin aynı koşullar altında %1 düştüğü varsayımına dayanarak oluşturduğu modelde de Çin'in durumunun Güney Kore üzerinde daha güçlü etkiler yarattığı görülmektedir (2020, 27).

Çin ayrıca Güney Koreli sanatçıların etkinliklerine, kültürel programlara ambargo uygulamıştır. Çin'de performans sergileyecek sanatçıların vize başvuruları kabul edilmemiştir (Jozuka ve Han 2017). Gayri resmi yaptırımların uygulandığı bir diğer alan ise turizm olmuştur. Çinli turizm şirketleri, Güney Kore'ye düzenledikleri turları iptal etmiştir (Mullen 2017). ABD-Çin Ekonomik ve Güvenlik İnceleme Komisyonunun 2017 yılında yayınladığı rapordaki verileri değerlendiren Yul Sohn, Güney Kore'nin bu uygulamalardan zararını hesaplamıştır. Buna göre 2016 yılı verilerine göre Güney Kore'ye Çin'den gelen turistler tüm turistlerin yüzde 47'sini oluştururken, gümrük vergisiz ürünlerin satıldığı mağazalardan (*duty free shop*)

yapılan alışverişlerin yüzde 70'i Çinliler tarafından yapılmış durumdadır. 2017 yılında bu rakamlarda yüzde 66 düşüş görülmüştür. Ocak 2017'den Temmuz 2017'ye kadar Güney Kore'nin Çin'e ihracatı yüzde 11 düşmüştür. Çin'den gelen doğrudan yabancı yatırımlar bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 43,7 oranında azalmıştır. Tüm bu yaptırımların Çin ekonomisinde yarattığı kayıp 880 milyon Dolar olurken, Güney Kore ekonomisinde oluşan kayıp 7,5 milyar Doları bulmuştur (Sohn 2019, 1030).

THAAD, Güney Kore ekonomisine Çin tarafından bu denli zarar getirirken, diğer yandan ABD'de başkanlığa gelen Trump da Güney Kore'den THAAD için 1 milyar Dolar ödeme istemiştir (Pearson ve Park 2017). Trump'ın bu talebi, "Önce Amerika" politikası çerçevesinde değerlendirilebilir. ABD, önce kendi çıkarlarını gözetecek, böyle ileri bir savunma sistemini hiçbir bedel talep etmeden bir ülkeye vermeyecektir. Zira Güney Kore, artık ABD'nin finansal desteğine ihtiyaç duyacak konumda değildir. Bu talep, Güney Kore tarafından hemen reddedilmiştir (VOA 2017). Yani THAAD Güney Kore'nin Çin ile ilişkilerinin bozulmasına neden olurken, ABD ile de bir uyumsuzluk konusu olmuştur.

Trump, ABD ile Güney Kore arasında imzalanan serbest ticaret anlaşmasının da (*KORUS-FTA*) yeniden gözden geçirileceğini ve gerekirse sonlandırılacağını ilan etmiştir. Nitekim iki ülkenin liderleri anlaşma için yeniden müzakere masasına oturmuş ve anlaşmanın bazı koşulları ABD'nin ticaret açığını kapatmaya yarayacak şekilde değiştirilmiştir. Güney Kore, Kuzey Kore tehdidi varken en yakın güvenlik müttefikini kaybetmek istememiş; anlaşmada çelik, ağır

sanayi ürünleri ve otomotiv sektörüne dair ABD'nin lehine düzenlemelere gidilmiştir (Widakuswara 2018). Ayrıca Trump yönetimi gümrük vergilerini sadece Çin için değil; Güney Kore, Japonya, AB, Kanada, Meksika gibi ülkeler için de yükseltmiştir. Güney Kore, ABD'nin korumacı ekonomi politikalarının hem doğrudan muhatabı olmuş hem Çin tarafından yaptırımlara maruz kalmış hem de iki büyük güç arasındaki mücadelede diplomatik manada dar bir alana sıkışmıştır.

Trump döneminin korumacı politikaları, Biden döneminde de sürdürülmekle birlikte, yöntem ve üslupta birtakım değişikliklere gidilmiştir. Amerikan başkanı, dünyanın dört bir yanındaki ülkeleri ve şirketleri, ABD'nin yarı iletkenler de dahil olmak üzere yüksek teknoloji endüstrilerindeki liderliğini koruyacak şekilde “küresel tedarik zincirlerini yeniden düzenleme ve iklim değişikliğiyle başa çıkmak için güçlü önlemler geliştirme çabasına katılmaları” için davet etmektedir. Bu koşullar altında, Samsung Electronics ve Hyundai Motor da dahil olmak üzere Güney Kore'deki büyük iş grupları ABD'ye yatırım yapmaya başlamıştır. Yani kritik teknolojilerde yoğunlaşan rekabet, Çin-ABD rekabetiyle yönlendirilir hale gelmiştir. ABD ve Güney Kore hükümetleri ile iki ülkenin firmaları, küresel ticaretin yeni gerçeklerine uyum sağlamak için ilişkilerini güncellemeye başlamıştır. Bu çerçevede Samsung, Kia, LG, Hyundai gibi Kore şirketleri, ABD'de yatırım yapmaya başlamıştır. Öte yandan, bu hareketin Güney Kore'deki yatırımları ve istihdamı azaltacağından korkulmaktadır (Bryne 2022).

Sonuç

OBD'ler tek başlarına hareket ettiklerinde, hareket kabiliyetleri sınırlıdır ve büyük güçleri kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirebilmeleri zordur. İkinci Dünya Savaşı sonrası dünya sistemi, ekonomik liberalizm anlayışının üzerine kurulmuş iken, bu sisteme büyük çalkantılar getiren ABD-Çin ticaret savaşı OBD'leri de -özellikle Asya-Pasifik bölgesinde- etkilemiştir. Mevcut paradigma içerisinde kendilerine alan açan devletler, paradigmanın değişmesinden ilk etkilenenler olmuşlardır. Trump'ın korumacı ticaret politikalarına iki kutuplu sistemde taraf seçmek kolay iken, ABD ve Çin gibi iki büyük süper gücün rekabetinde ulusal çıkarları çerçevesinde ikisiyle de karşılıklı bağımlılık içerisinde olan Güney Kore, ticaret savaşı döneminde iki devletle de sorunlar yaşamıştır. Güney Kore ekonomisi dış politikasının da eksenini oluşturmakta ve serbest ticaret paradigması üzerine kuruludur. Bu nedenle serbest ticarete getirilen sınırlamalar, ulusal çıkarlarına zarar verir hale gelmiştir. Bir OBD olarak Güney Kore'nin dünya siyaseti ve ekonomisinin dinamiklerini tek başına değiştirmesini beklemek de Çin ve ABD arasında bir seçim yapmasını beklemek de gerçekçi değildir. Güney Kore ve diğer OBD'ler için bu sıkışıklığın etkilerini azaltmanın yolu, koalisyonlar kurarak büyük güçlere karşı güçlerini birleştirmek olabilir. Diğer yandan, teknoloji yoğun üretimde önde gelen ekonomilerden biri olan Güney Kore'nin, füze, savunma sistemleri gibi savunma teknolojilerini de kendisi üretmeye başlayarak güvenlik konusunda ABD'ye olan bağımlılığını azaltma yoluna gitmesi de hareket kabiliyetini artırıcı etki yaratacaktır. Öte yandan, Güney Kore firmalarının ABD'ye yatırım yapmasının

Güney Kore ve Güney Kore-Çin ilişkilerinde orta ve uzun vadede getireceği sonuçlar da takip etmeye değerdir.

KAYNAKÇA

- Akman, M. Sait. 2015. "Trans Pasifik Ortaklığı (TPP) Anlaşması'na Bir Bakış." *TEPAV Raporu*.
https://www.tepav.org.tr/upload/files/1447944729-0.Trans_Pasifik_Ortakligi_TPP_Anlasmasi__na_Bir_Bakis.pdf
- BBC. 2014. "China 'overtakes' US as world's largest goods trader." *BBC*, 10 Ocak 2014.
<https://www.bbc.com/news/business-25678415>.
- Brattberg, Erik. 2021. "Middle Power Diplomacy in an Age of US-China Tensions." *The Washington Quarterly* 44 (1): 219-238.
- Bryne, Tom. 2022. "South Korea-US Economic Ties Are Changing." *The Diplomat*, 8 Şubat 2022,
<https://thediplomat.com/2022/02/south-korea-us-economic-ties-are-changing/>
- Clinton, Hillary. 2011. "America's Pacific Century." *Foreign Policy*, 11 Ekim 2011.
<https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/>.
- Corasaniti, Nick, Alexander Burns, Binyamin Appelbaum. 2016. "Donald Trump Vows to Rip Up Trade Deals and Confront China." *New York Times*, 28 Haziran 2016.
<https://www.nytimes.com/2016/06/29/us/politics/donald-trump-trade-speech.html>.
- Cutler, Wendy ve Seok Young Choi. 2020. "The Strategic Benefits of KORUS." *Center for Strategic and International Studies*, 5 Mayıs 2020.
<https://www.csis.org/analysis/strategic-benefits-korus>.
- Denyer, Simon. 2016. "Trump says China is 'the best ever' at

- devaluing its currency. That's no longer true." *Washington Post*, 27 Eylül 2016.
<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/09/27/trump-says-china-is-the-best-ever-atdevaluing-its-currency-thats-no-longer-true/>
- Dollar, David. 1989. "South Korea-China Trade Relations: Problems and Prospects." *Asian Survey* 29 (12): 1167-1175.
- Dumbaugh, Kerry. 2009. "China-U.S. Relations: Current Issues and Implications for U.S. Policy." *Washington D.C.: Congressional Research Service*.
<https://sgp.fas.org/crs/row/R40457.pdf>.
- Dünya Bankası web sitesi. 2022. "Overview." 29 Eylül 2022.
<https://www.worldbank.org/en/country/china/overview>
- Gilley, Bruce, Andrew O'Neil. 2004. *Middle Powers and the Rise of China*. Washington: Georgetown University Press.
- Holbraad, Carsten. 1984. *Middle Powers in International Politics*. Londra: The MacMillan Press.
- Hook, Steven W. ve John Spanier. 2016. *Amerikan Dış Politikası*. Çeviri, Özge Zihnioglu. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Ikenberry, John. 2016. "Between the Eagle and Dragon: America, China, and Middle State Strategies in East Asia." *Political Science Quarterly* 131 (1): 9-43.
- Jae-heun, Kim. 2022. "Lotte to Pull out of China, Focus on Southeast Asia." *Korea Times*, 24 Mayıs 2022.
https://www.koreatimes.co.kr/www/tech/2022/05/419_329617.html.
- Jozuka, Emiko, Sol Han. 2017. "Why South Korean companies, entertainers are getting cold shoulder in China." *CNN*, 23 Şubat 2017.
<http://edition.cnn.com/2017/02/23/asia/south-korea-china-thaad-retaliation/?iid=EL>.

- Jung, Kyu-Chul. 2017. "Impact of China-US Trade Disputes on the Korean Economy." *KDI Economic Outlook 2017-1st Half*, 18 Nisan 2017.
https://www.kdi.re.kr/kdi_eng/art/15185/2849/Impact_of_China-US_Trade_Disputes_on_the_Korean_Economy?mcd=002005001
- Kim, Heung-Kyu. "South Korea's Strategic Dilemma Amid US-China Competition." *STIMSON*, 28 Şubat 2022.
<https://www.stimson.org/2022/south-koreas-strategic-dilemma-amid-us-china-competition/>.
- Kim, Hyongrae. 2021. "Interpreting the Korean Conflict." İçinde *Interpreting Conflict: A Comparative Framework*, derleyen Marija Todorova, Lucia Ruiz Rosendo, 61-84. Cham: Palgrave Macmillan.
- Kim, Kyong Ju. 2006. *The Development of Modern South Korea: State Formation, Capitalist Development and National Identity*. Routledge: Oxon.
- Kwak, Tae-Hwan. 1982. "U.S.-Korea Security Relations." *The Journal of East Asian Affairs* 2 (2) (Fall/Winter): 260-278.
- Lee, Hangyong, Changyong Rhee. 2012. "Lessons from the 1997 and the 2008 Crises in the Republic of Korea." *Asian Development Bank Working Paper Series (298)*, Ocak 2012.
<https://www.adb.org/sites/default/files/publication/29659/economics-wp-298.pdf>.
- Leng, Alyssa, Roland Rajah. 2019. "Chart of Week: Global Trade through a US-China Lens." *Lowy Institute*, 18 Aralık 2019.
<https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/chart-week-global-trade-through-us-china-lens>.
- Min-hee, Jung. 2019. "US-China Trade War Seriously Affecting South

- Korean Industries”, *Business Korea*, 4 Haziran 2019.
<http://www.businesskorea.co.kr/news/articleView.html?idxno=32500>
- Mo, Jongryn. 2017. “South Korea’s Middle Power Diplomacy: A Case of Growing Compatibility Between Regional and Global Roles.” *International Journal* 71 (4): 587-607.
- Mullen, Jethro, Paula Hancocks. 2017. “South Korean company to China: Don’t blame us for THAAD missiles.” *CNN*, 4 Nisan 2017.
<https://money.cnn.com/2017/04/03/news/economy/lotte-south-korea-china-thaad-shin-dong-bin/index.html>.
- Mullen, Jethro. 2017. “China’s ‘unofficial’ sanctions rattle South Korea.” *CNN*, 3 Mart 2017.
<https://money.cnn.com/2017/03/03/news/economy/china-south-korea-thaad-tourism-trade-sanctions/?iid=EL>.
- Odgaard, Liselotte. 2017. *The Balance of Power in Asia Pacific Security*. New York: Routledge.
- Office of the US Trade Representative web sitesi. 2017. “USTR Announces Initiation of Section 301 Investigation of China.” 18 Ağustos 2017.
<https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2017/august/ustr-announces-initiation-section>.
- Öztürk, Tolga ve Eren İrfanoğlu. 2021. “Amerikan Dış Politikasında Jeopolitiğin Önemi.” *Akdeniz İİBF Dergisi* 21(1): 17-27.
- Pearson, James, Ju-min Park. 2017. “Trump’s demand Seoul pay for THAAD will test ties as Moon presidency looms.” *Reuters*, 28 Nisan 2017.
<https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-southkorea-analysis-idUSKBN17U130>
- Reuters. 2020. “Key Dates in the US-China Trade War.” *Reuters*, 15 Ocak 2020.

<https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-timeline-idUSKBN1ZE1AA>.

Reuters. 2022. "Biden administration to maintain China tariffs while review continues." *Reuters*, 3 Eylül 2022. <https://www.reuters.com/markets/us/biden-administration-maintain-china-tariffs-while-review-continues-2022-09-02/>.

Robertson, Jeffrey. 2017. "Middle-Power Definitions: Confusion Reigns Supreme." *Australian Journal of International Affairs* 71 (4): 355-370.

Shuquan, He, Sora Ju. 2020. "The Impact of China-US Trade Conflict on Korean Economy." *SocioEconomic Challenges* 4 (4): 18-28.

Sohn, Yul. 2019. "South Korea Under the United States-China Rivalry: Dynamics of the Economic Security Nexus in Trade Policymaking." *The Pacific Review* 32 (6): 1019-1040.

USCC. 2017. "USCC 2017 Annual Report." *US-China Economic and Security Review Commission*, 2017. https://www.uscc.gov/sites/default/files/2019-09/2017_Annual_Report_to_Congress.pdf.

VOA News. 2017. "South Korea Rejects Trump's \$1B THAAD Demand." *VOA*, 28 Nisan 2017. <https://www.voanews.com/a/south-korea-rejects-trumps-1-billion-thaad-demand/3829391.html>

Weforum web sitesi. 2017. "China's Xi Jinping Defends Globalization from the Davos Stage." 17 Ocak 2017. <https://www.weforum.org/agenda/2017/01/chinas-xi-jinping-defends-globalization-from-the-davos-stage/>.

Widakuswara, Patsy. 2018. "Trump and Moon Sign Revised Trade Agreement." *VOA News*, 24 Eylül 2018. <https://www.voanews.com/a/trump-and-moon-sign-revised-trade-agreement/4585862.html>.

Zhang, Jian. 2010. "Vigorous Waves of East Asian Economic Integration and the Sino-South Korea Trade

Relationship.” *Brookings Institute*, 8 Ocak 2010.
https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/20100108_china_korea_trade_zhang.pdf.